

Inca a la revista *Mallorca Agrícola* 1928-1955

Llorenç Payeras Capellà,¹ M. Magdalena Payeras Capellà²

1) *GREC Recursos Genètics i Entorn Cultural payerascapellal@gmail.com

2) Universitat de les Illes Balears mpayeras@uib.cat

doi: 10.3306/JELINCA.21.245

Paraules clau: agricultura, avicultura, Inca.

Resum. *Dins la primera meitat del segle XX, l'agricultura, la ramaderia i molt especialment l'avicultura, experimentaren avenços tècnics significatius. A Mallorca, se seguia la modernització de l'agricultura a primera línia, molt per davant d'altres regions mediterrànies. Entre les innovacions tècniques destaquen les publicacions periòdiques especialitzades. A Mallorca se n'arribaren a editar moltes. Entre elles destaca, per la durada de la publicació, Mallorca Agrícola, entre els anys 1928 i 1955. Fou fundada i dirigida des de Consell per Antonio Barceló García de Paredes, persona molt activa en la vida social i política del poble, i també en l'àmbit de l'avicultura. En el present treball es fa una revisió de tota la publicació, seleccionant els articles, notícies i altres referències que tinguin relació amb la ciutat d'Inca.*

Keywords: agriculture, aviculture, Inca.

Abstract. *In the first half of the twentieth century there were significant technical advances in the fields of agriculture, livestock, and especially aviculture. In Mallorca, the agriculture was modern and advanced, far ahead of other Mediterranean regions. Among the technical innovations, several specialized publications appeared. Many of them were published in Mallorca. Among them one stands out, 'Mallorca Agrícola', published between 1928 and 1955. It was founded and directed from Consell by Antonio Barceló García de Paredes, a very active person both in the social and the political life of the city, and also in the field of poultry farming. This work presents a review of all the volumes of the publication, selecting articles, news and other references related to the city of Inca.*

1. INTRODUCCIÓ

En aquesta comunicació s'analitza i presenta la presència d'Inca a la revista *Mallorca Agrícola*, publicada entre els anys 1928 i 1955.

1.1. *Mallorca Agrícola*

La revista *Mallorca Agrícola* es va editar a Consell entre els anys 1928 i 1955. La periodicitat era mensual, tot i que a vegades es publicaven números de dos en dos. El seu propietari i director fou Antonio Barceló García de Paredes. La seva existència va tenir dues etapes. La primera, amb el nom de "Mallorca Agrícola", es va editar entre 1928 i 1934. A partir de 1934 i fins al final, es titulà "Mallorca Agrícola y Avicultura" (1934-1955). El primer exemplar s'edità el setembre de 1928 i el darrer exemplar, el núm. 216, va sortir el setembre de 1955. Tots aquells anys, especialment els primers, foren anys d'innovacions tècniques en l'agricultura i la ramaderia. També hi hagué canvis radicals en

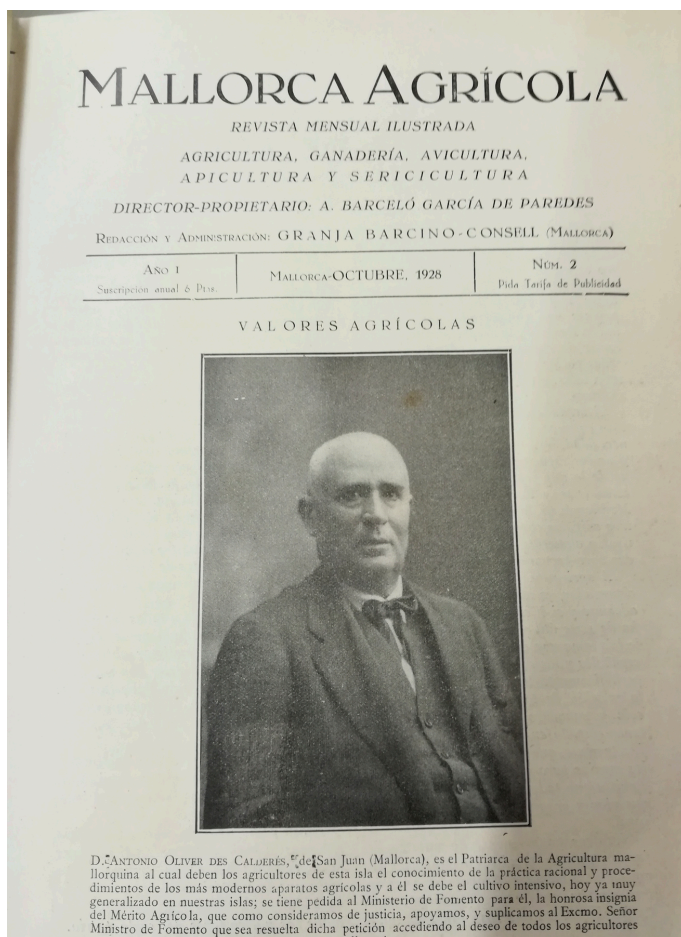

Figura 1. Foto d'una portada de la revista

l'avicultura. En aquell temps va sorgir una gran demanda de nous coneixements, que era atesa per les revistes tècniques. Aquests tipus de revistes també sorgiren, des de principis del segle XX, a llocs propers com Catalunya i València (*La Avicultura Práctica, Mundo Avícola, Valencia Avícola...*).

1.2. Antonio Barceló García de Paredes

Antonio Barceló García de Paredes (1887-1960) nasqué a Sineu, però fou a Consell on visqué i treballà. Entre el 1920 i el 1925 encapçalà una comissió de consellers per accelerar els tràmits burocràtics del procés de segregació municipal de la vila d'Alaró. Fou membre del Sindicat Agrícola Catòlic. Es presentà a les eleccions del 1931, amb els liberals.

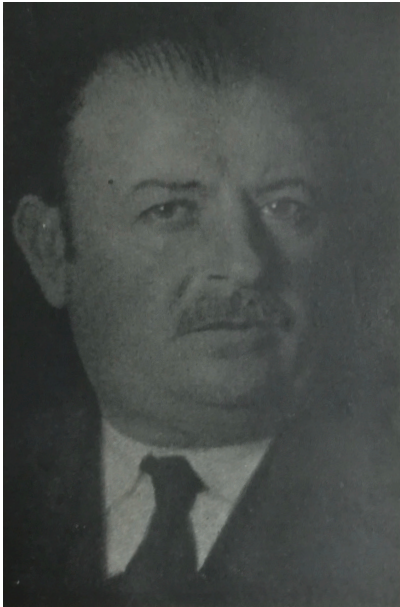

Figura 2. Antonio Barceló García de Paredes

El 1912 fundà a Son Manyes (Consell) la Granja Barcino, especialitzada en la producció de reproductors selectes de gallines de pondre. A més de les gallines també criava ànneres, coloms... El 1925, juntament amb Antoni Ferragut, organitzà la primera exposició avícola, cunícola i apícola de Mallorca, a la societat La Veda de Palma. El 1925 fou elegit vocal de l'Asociación de Avicultores de Mallorca. El 1931 fundà el centre d'ensenyances avícoles Escuela Nacional de Avicultura, per a l'obtenció del títol de "Perito avícola". L'any 1933 va escriure el llibre tècnic *Divulgaciones Avícolas* i el 1953 fou promotor del *Libro*

español de patrones avícolas. El 2002 fou nomenat com a primer fill predilecte de Consell i li dedicaren el carrer principal del polígon.

2. METODOLOGIA DE L'ESTUDI

El treball ha consistit en una recerca de totes les referències a la ciutat d'Inca aparegudes a la revista. La revisió dels exemplars es va fer un per un, durant els mesos de novembre i desembre de 2019. Per a aquesta recerca es va utilitzar la col·lecció de la biblioteca de la Fundació Bartomeu March. Els exemplars d'aquesta biblioteca formen una obra enquadrada en nou volums. Aquesta enquadració no respon ni a un període de temps ni a un nombre constant d'exemplars, sinó que mostra variabilitat en cada volum.

Les referències a la ciutat d'Inca que s'han trobat es relacionen per ordre d'aparició a la revista.

3. REFERÈNCIES RELACIONADES AMB INCA

3.1. Classificació temàtica

Les referències a Inca a la revista es poden classificar segons el seu format o la seva temàtica. S'han trobat, segons el format, elements de publicitat, anuncis d'esdeveniments, cròniques i resultats de concursos. Segons la temàtica, Inca apareix en referències a bestiar, avicultura, docència, fires, exposicions, censos, congressos i concursos.

3.2. Llistat.

- Núm. 7. 1929. Pàgina 109. Anunci de diada a Inca.
- Núm. 10. 1929. Pàgines 129-165. Diada d'Inca.
- Núm. 43-44. 1933. Pàgina 307. Tomàs Capellà.
- Núm. 50. 1934. Pàgina 25. Examen Tomàs Capellà.
- Núm. 59. 1935. Pàgina 134. Diada agrícola d'Inca.
- Núm. 60. 1935. Portada, pàgines 145-157. Exposició d'Inca.
- Núm. 63. 1935. Anunci Granja Capellà.
- Núm. 69. 1936. Anunci Granja Capellà
- Núm. 74. 1939. Anunci Granja Capellà.
 - o Aquest anunci es repeteix als núm. 75, 76, 77-78, 79, 80, 81-82.
- Núm. 75. 1939. Pàgina 130. Cens avícola per municipis.
- Núm. 95. 1942. Portada. Exposició d'Inca 1935.
- Núm. 120-121. 1945. Pàgina 315. Memorial del I Congreso de Avicultores Españoles.
- Núm. 125-126. 1945. Pàgina 381-383. Concurs comarcal de bestiar de Sineu.
- Núm. 127. 1945. Pàgines 389-402. Concurs Inca.
- Núm. 184-185. 1948. Pàgines 208-209. Concurs Inca.
- Núm. 186. 1948. Pàgines 227-229. Exposició de bestiar i avicultura a Inca.

3.3. Descripció de les notícies

3.3.1. Diada agrícola d'Inca del 1929

En el núm. 7, del maig de 1929, a la pàgina 109 apareix l'anunci de la diada agrícola d'Inca, que s'havia de celebrar el dia 12 de maig i en la qual s'exposaria una mostra d'avicultura i de bestiar de llana. En la notícia s'especificava que en un pròxim exemplar s'inclourien detalls de la diada.

En el núm. 10 apareix una extensa crònica de la diada agrícola d'Inca, de 36 pàgines. En aquesta crònica s'indiquen els guanyadors de diverses competicions. A la figura 4 es pot veure l'entrada de l'exposició avícola. A les figures 5 i 6 apareixen alguns dels guanyadors. Mentre que a la figura 5 apareix el bestiar de llana guanyador, propietat de la senyora Catalina Verd, viuda de Morell, a la figura 6 apareix el gall guanyador, propietat del senyor Antoni Ferragut.

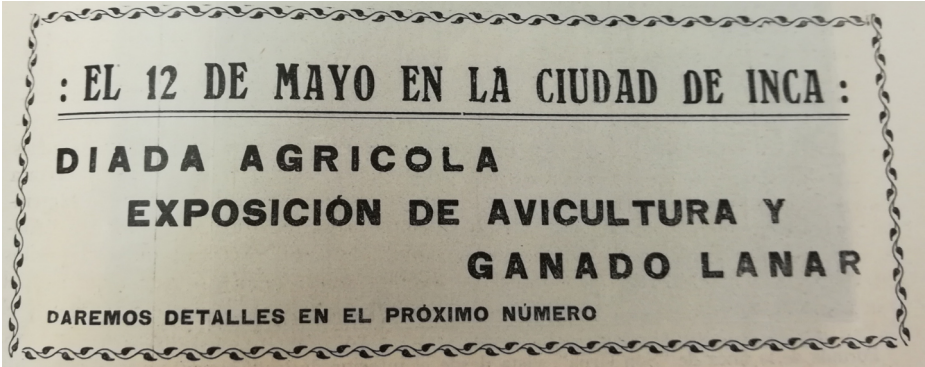

Figura 3. Anunci de diada agrícola a Inca, 1929

Figura 4. Exposició avícola a la diada d'Inca de 1929

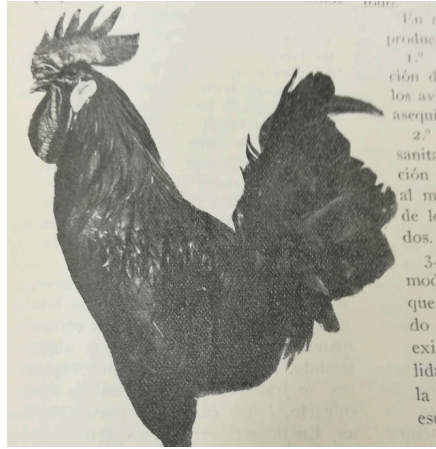

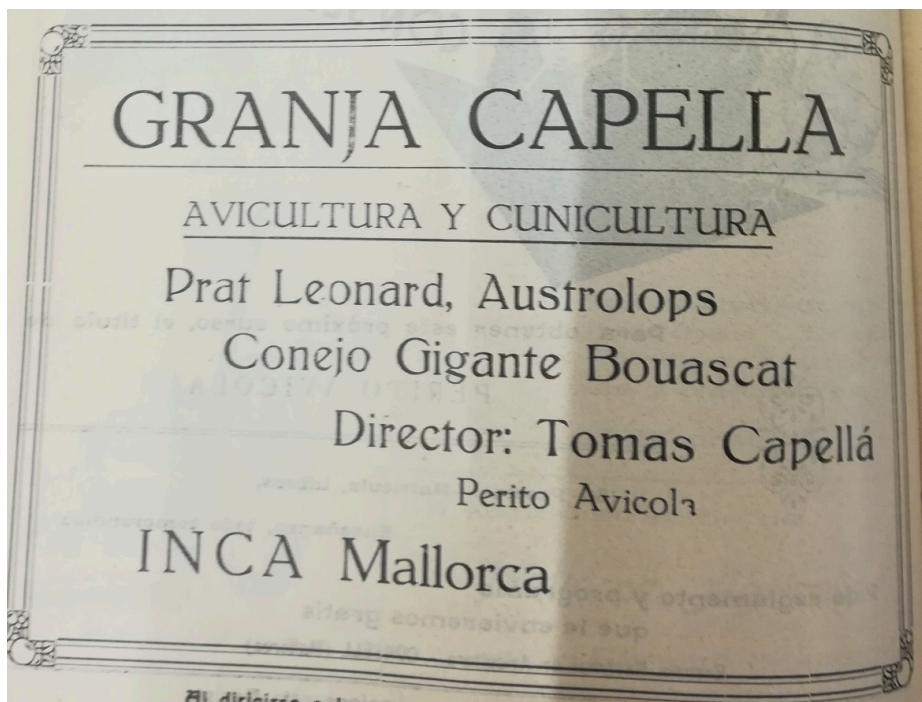
Figura 6. Gall guanyador de la diada d'Inca de 1929

Figura 5. Bestiar guanyador de la diada d'Inca de 1929

3.3.2. Anunci publicitari de la Granja Capellà d'Inca

En els exemplars 43-44, 63, 69, 74, 75, 76, 77-78, 79, 80 i 81-82, publicats entre els anys 1933 i 1939, apareixen diversos anuncis de la granja de Tomàs Capellà, d'Inca. La Granja Capellà, especialitzada en avicultura i cunicultura, anunciava animals de les races Prat Lleonat, Austrolops, Plymouth barrada i conill gegant Bouascat.

Figures 7a i 7b. Anunci de la Granja Capellà

3.3.3. Escola Nacional d'Avicultura

Durant l'any 1934 apareixen diverses notícies relacionades amb l'Escola Nacional d'Avicultura. En una primera notícia s'anuncia l'inici d'un nou curs oficial amb què es pot obtenir el diploma de Competència Avícola. En aquesta notícia apareix la fotografia de Tomàs Capellà, d'Inca, pel fet de ser alumne de l'escola.

Escuela Nacional de Avicultura

CURSO OFICIAL DE 1934

El mes de febrero empieza el curso oficial de la Escuela Nacional de Avicultura de Consell, al que podrán sumarse los alumnos libres de dicha

NUESTROS ALUMNOS Escuela el *Diploma de Competencia Avícola*, para la realización de prácticas y preparación para el Examen Oficial que tendrá lugar a últimos de Marzo de este mismo año.

D. TOMÁS CAPELLÀ FERRER
de Inca
Alumno de esta Escuela

EL DIRECTOR
ANTONIO BARCELÓ
GARCÍA DE PAREDES

EXÁMENES OFICIALES

Escuela Nacional de Avicultura

En Consell a las catorce horas y treinta minutos del día 16 de Julio de 1934 se reunieron los Sres. D. Juan Miralles, Inspector Veterinario del Puerto de Palma de Mallorca, D. Rafael Vich, Inspector Veterinario de Sancellas, D. Arnaldo Mir, Inspector Veterinario de Caimari, nombrado el primero Presidente por Orden de la Dirección General de Ganadería de 24 de Mayo de 1934 y los otros dos designados según la misma orden por la Asociación Veterinaria de Baleares, para constituir el Tribunal de Exámenes de los alumnos matriculados en la Escuela Nacional de Avicultura y en el Aula de la misma en unión del Director de dicha Escuela D. Antonio Barceló García de Paredes, acordaron empezar los exámenes por la parte practica y luego por la oral.

A dichos exámenes se presentaron los señores siguientes:
D. Angel Soler Serra, de Palma
D. Tomás Capellà Ferrer, de Inca
D. Francisco Velamazán García, de Santa Maria de Huerta, (Soria)
Doña Isabel Canary Mascaró, de Palma
Doña Maciana Garau Mas, de Palma
D. Damian Tous Coll, de Santa Eugenia
D. Gabriel Mateu Mairata, de Inca.

Obteniendo el Título de REGENTE TECNICO DE EXPLOTACIONES AVICOLAS o PERITO AVICOLA, los indicados señores.

Consell 18 de julio de 1934

El Director.
Antonio Barceló García de Paredes

Figures 8a, 8b i 8c. Escuela Nacional de Avicultura

En una segona notícia, en el núm. 50, del juliol de 1934, s'informa de la celebració de proves avaluadores per obtenir el títol de "Regente técnico de explotaciones avícolas" o de "Perito avícola". Aquests exàmens constaven d'una part pràctica i una altra oral. Els inquers Gabriel Mateu Mairata i Tomàs Capellà Ferrer s'hi varen presentar i varen superar l'examen, juntament amb cinc altres alumnes.

3.3.4. Diada agrícola d'Inca i concurs de ramaderia de 1935

En el núm. 59, pàgina 134, i en el núm. 60, portada i pàgines 145-157, es descriu l'exposició de la diada agrícola d'Inca i el concurs de ramaderia.

Figura 9. Diada de 1935

En el núm. 60, del juny de 1933, apareix la notícia del concurs de bestiar i la diada agrícola d'Inca. La notícia s'introdueix amb el text següent:

A la ciutat industrial que està situada en el centre de Mallorca, a 29 kilòmetres de la capital es ja de molt antic el punt de cita i reunió dels nostres agricultors i ramaders i actua sempre de cor de la nostra agricultura i ramaderia, ja que el seu importantíssim mercat setmanal i les seves famoses Fires d'Inca coronades pel Dijous Bo, cuiden de la circulació d'aquells productes agropecuaris que són, sense cap dubte, la riquesa de l'illa. I com el cor cuida sempre de la circulació de la sang que

és la vida de l'organisme animal i sense aquesta circulació, sense aquest moviment, no seria possible la vida, sense els mercats i sense aquestes places on van venedors i compradors per vendre i comprar directament aquells articles que els sobren o adquirir aquells que els fan falta per a la seva explotació agropecuària, no seria possible l'agricultura i ramaderia.

La Direcció General de Ramaderia va concedir que la diada agrícola i el concurs de ramaderia es fessin a Inca. En l'article es recorda que Inca té diferents places que funcionen tots els dijous on es classifiquen els seus articles: la plaça del bestiar, la plaça de la volateria, la plaça dels cereals i lleguminoses: l'espaiosa i moderna Quartera, el pes de l'ametlló i figues seques, a més del mercat de verdures, fruites, carns, ormejos...

De la plaça del bestiar es diu que és importantíssima perquè és on es reuneix el ramat boví, oví, porcí i caprí, així com el de feina, d'escorxador i de recia. Es calculen les seves transaccions per un valor d'un milió de pessetes anuals, aproximadament.

A la plaça de la volateria hi havia un moviment intens de venda en grans quantitats d'aus i polleria de cria, pollets de dies o de setmanes i conills. Molts d'aquests animals s'enviaven després a Barcelona. Com a curiositat s'indica que a Inca les transaccions es fan a pes, en terces (400 grams) d'animal viu, mentre que a Palma es fan a ull, a tant la peça. A Inca hi ha una romana pública on es pesen els animals. L'usuari que té concertats els arbitris paga per la romana pública 2.500 pessetes l'any a l'Ajuntament, prova de la importància de les transaccions a la plaça. Es calculen transaccions per un valor de mig milió de pessetes l'any.

A la plaça dels cereals i les lleguminoses, sa Quartera, es giren mils i mils de quarteres de gra que es compren i venen a pes. El gènere està exposat i la venda es fa directament al que més ofereix. La mesura de pes és el quarter. Les transaccions ronden el mig milió anual.

Un altre dels mercats de més importància és el del pes de l'ametlló i figues. Aquí es ven una gran part de la collita de tot Mallorca i hi acudeixen compradors d'arreu, ja que és la millor plaça i gairebé l'única de tota l'illa. En aquesta plaça es paguen algunes pessetes més per quintà que a Palma. Les transaccions ronden els quatre milions de pessetes anuals.

A més d'aquests mercats n'hi ha un de verdures i hortalisses prop de l'església on es venen patates i cebes en grans quantitats, entre d'altres. En aquest mercat es proveeixen els comerciants dels pobles veïnats. Finalment es descriu el mercat dels planteristes, un poc més avall, i els dels ormejos, guarnicions i altres.

També es parla del mercat diari de carns i verdures, a la plaça "d'abastos", on

diàriament es ven carn de bou, mèn, porc, au, conill, peix, verdures, fruita...

En aquest exemplar de la revista s'indica que Inca és una ciutat industrial i centre de partit judicial, amb jutjat de primera instància, guarnició i institut, a més de lloc d'enllaç per a viatges.

Figura 10. Benvinguda a autoritats i ramaders. Juny 1935

En el concurs de ramaderia es competí en les categories de ramat equí, boví, avicultura i conills, oví, caprí i caní, porcí, columbofília i maquinària i productes agrícoles. El jurat de cada categoria estava format per tres o quatre membres, dels quals un era un regidor de l'Ajuntament d'Inca. Així, Jaume Figuerola formava part del jurat dels cavalls; Bernat Rubert del bestiar boví; Mateu Pujadas de l'avicultura i els conills; Ramon Reus del bestiar oví, caprí i caní, mentre que Bartomeu Cabrer era part del jurat del bestiar porcí.

Figura 11. Exposició d'avicultura de 1935

En el núm. 95, corresponent als mesos de juliol i agost de 1942, apareix a la portada l'exposició d'Inca de 1935.

3.3.5. Cens agrícola per municipis

En el núm. 75, del març de 1939, apareix el cens avícola per municipis. Inca apareix amb un cens de 7.140 animals, fet que la situa entre els deu municipis amb més animals censats. En aquest cens sobresurt Felanitx, amb més de 39.000 animals.

Dia 15 de este mes de marzo, cada pueblo tenia las siguientes aves:

Santañy	11.425	Sineu.	2.772	Escorca	792
Lloret	2.955	Fornalutx	513	Lloseta	1.302
Banalbufar	358	Binisalem	1.961	Artá	7.740
Muro	3.291	Villafranca	3.248	Palma.	8.500
Algaida	15.854	Inca	7.140	Mancor	865
Santa Eugenia	1.895	Esporlas.	1.968	Llubi	4.300
Consell	1.387	Las Salinas.	2.138	Son Servera	6.730
María	4.253	Marratxi.	3.411	Costitx	2.806
Santa María	3.066	Pollensa.	9.443	Campos	8.190
Buger	1.970	Petra	7.771	Capdepera.	1.929
Calviá	3.126	Lluhçmayor.	11.678	Felanitx	39.208
Sancellas.	4.181	Andraitx.	3.926		

Guía del A...

Figura 12. Cens agrícola per municipis

3.3.6. Congrés d'avicultors

En el núm. 120-121, corresponent als mesos d'abril i maig de 1945, a la pàgina 315 apareix la notícia del Memorial del I Congreso de Avicultores Españoles, celebrat a Palma del 12 al 16 de maig de 1945. En aquesta notícia se citen els inquers Sebastià Balaguer Riusech i Tomàs Capellà Ferrer.

3.3.7. Concursos de 1945

En el núm. 125-126, a les pàgines 381-383 es descriu el concurs comarcal de bestiar de Sineu. En aquesta notícia apareix Inca. Per altra banda, en el núm. 127, a les pàgines 389-402 es descriu el concurs d'Inca.

En la descripció d'aquest concurs s'indica que aquest es realitza amb el suport de l'Excel·lentíssima Diputació Provincial, Cria Cavallar i la Direcció General de Ramaderia. El concurs de bestiar va ser de cavalls, ases, mules i porcs. La revista afirma que aquest va ser, sens dubte, el millor concurs celebrat a Mallorca. Destaca sobretot l'apartat de cavalls i ases, que qualifica de "veritablement preciós". S'indica que les autoritats provincials varen assistir al repartiment de premis i a contemplar els superbs animals. Durant el concurs es va realitzar una desfilada.

Per altra part, la notícia qualifica de flux l'apartat porcí i anima que es cuidi més el porc mallorquí.

Les autoritats d'Inca varen formar part amb entusiasme d'aquestes manifestacions agropecuàries després que Inca hagués celebrat ja moltes exposicions de ramaderia i fos coneguda per oferir tot el seu entusiasme i ajuda.

3.3.8. Exposició de bestiar i avicultura de 1948

La revista inclou, en els núm. 184-185 i 186, la crònica de l'exposició de bestiar i avicultura de 1948, celebrada en el marc del Dijous Bo i organitzada per la Junta Provincial de Foment Pecuari de Balears. S'afirma que en l'exposició hi és present el millor bestiar de l'illa exceptuant el cas de les aus, que no hi són perquè es troben en temps de muda i perquè, critica la revista, la majoria de

Figures 13a i 13b. Lliurament de premis

la premsa local ha fet poc per al foment de l'avicultura en no incloure-la en les seves cròniques.

En aquests exemplars s'inclou el llistat complet dels premiats en les diferents categories.

3.3.9. Altres

En algunes ocasions apareixen fotografies d'Inca en pàgines de separació o portades, sense relació amb cap notícia de l'exemplar, com és el cas de la fotografia dels molins d'Inca, que apareix com a únic element en una pàgina en el núm. 28 de la revista, corresponent a l'any III.

4. CONCLUSIONS

A Mallorca, com a altres zones del llevant de la Península, també hi hagué una petita revolució avícola. L'entrada de noves tècniques de cria, de noves races i d'un gran interès en la formació, es complementaren amb l'aparició d'una revista de divulgació agrícola i especialment avícola.

Figura 14. Exposició de 1948

Sense ser un gran nucli de producció, Inca apareix constantment en les entregues de la publicació analitzada. Apareix amb

Figura 15. Molins d'Inca

relació a diversos aspectes, però sobretot a les exposicions i les vendes, així com també a cròniques de formació i publicitat.

Alguns aspectes reflecteixen qüestions ben interessants com l'organització comercial dels diferents productes agrícoles i ramaders distribuïts per la ciutat.

Cal destacar la importància que han tingut a Mallorca les obres i iniciatives personals. És aquest el cas d'Antoni Barceló García de Paredes, que liderà la innovació avícola de Mallorca fins a l'arribada de les tècniques americanes els anys setanta del segle passat.

5. REFERÈNCIES

Revista *Mallorca agrícola*, 1928-1948.

Mendizabal, Joxean. 2004. "D. Antonio Barceló García de Paredes. Patriarca de la avicultura balear. Avicultores para la historia". *Arte avícola*, núm. 64: 15.

Santana i Morro, Manel. 1996. *Consell, les penes de mort. Guerra civil a Mallorca*. Edicions Documenta Balear.

